

Verbascum pulverulentum Vill. op Voorne ingeburgerd

Ruud van der Meijden (NHN, branch Leiden, Postbus 9514, 2300 RA Leiden,
e-mail: meijden@nhn.leidenuniv.nl)

Verbascum pulverulentum Vill. established in the dunes of Voorne

Verbascum pulverulentum was grown in a "nature garden" in 1958 in Oostvoorne. In the adjacent dunes it has been collected for the first time in 1994, and is now fully established.

In de herfst van 1994 vonden Leni Duistermaat en de auteur in de duinen van Voorne een onbekende toorts. Nu is het algemeen bekend dat bijzondere planten in de Voornse duinen ook wel eens afkomstig zijn van uitzaai door de vermaarde tuinarchitect en florist Cees Sipkes (die overigens op 6 januari 1989 in Rockanje overleden was). Omdat de determinatie eerst moeizaam verliep, en de kans op uitzaai niet denkbeeldig was, verflauwde onze aandacht, en raakte de plant tijdelijk in het vergeetboek. Vijf jaar later vond ik de plant opnieuw bloeiend in de herfst, nu met meerdere exemplaren op drie, elk 100 meter van elkaar vandaan liggende plaatsen, enkele in bloei, enkele met rozeten. Determinatie leidde nu zonder moeite tot *Verbascum pulverulentum*. Deze soort heeft zijn NW-grens in ZO.-Engeland.¹ De N-grens loopt door N.-Frankrijk, ZW.-Duitsland en Z.-Oostenrijk, zodat we mogen aannemen dat de dichtstbijzijnde vindplaatsen ongeveer 300 km zuidelijk van Voorne liggen. Aangezien *V. pulverulentum* een indicator is van kalkrijke bodem, en dan speciaal op zandige plekken groeit¹, leek het aannemelijk dat hij zich op natuurlijke wijze had uitgebreid naar de, immers ook kalkrijke, duinen van Voorne. Bij het schrijven van dit artikel vond ik echter in de collectie van het Nationaal Herbarium Nederland een herbariumvel met een etiket in het handschrift van S.J. van Ooststroom: verzameld door C. Sipkes in september 1958 in zijn tuin in Rockanje! Of de soort zich uit de tuin spontaan heeft uitgezaaid, of dat deze opzettelijk is uitgezaaid, zal onbekend blijven. Wel kunnen we concluderen dat *V. pulverulentum* in Voorne is ingeburgerd. Eerder was de soort in de Amsterdamse Waterleidingduinen gevonden "op een oude fazantenvoerplaats".²

Verbascum pulverulentum lijkt het meest op *V. lychnitis*, ook in de kleur van de beharing. Het technische kenmerk om beide soorten van de overige Nederlandse soorten te onderscheiden ligt in de bouw van de meeldraden: bij alle 5 meeldraden (ook bij de onderste twee) staat de helmknop dwars op de helmdraad (Fig. 1a). Bij de andere soorten zijn de helmknoppen van de onderste 2 meeldraden over hun hele lengte met de helmdraad vergroeid (Fig. 1b).

Naar Lambinon³ zijn de verschillen tussen *Verbascum pulverulentum* en *V. lychnitis* als volgt:

- Plant bezet met een kort, grijsachtig, blijvend vilt (vooral aan de onderzijde der bladen). Bovenste bladen met versmalde tot afgeronde voet. Stengel bovenaan kantig. Stempel knopvormig, vaak iets breder dan lang. Schutbladen meestal langer dan 5 mm. Bloemkroon meestal wit, zelden geel: *V. lychnitis*

- Plant vooral aan de bovenzijde der bladen verkalend, vilt in kleine vlokjes loskomend. Bovenste bladen met hartvormige bladvoet. Stengel bovenaan rolrond. Stempel spatelvormig. Schutbladen ten hoogste 5 mm lang. Bloemkroon geel: *V. pulverulentum*

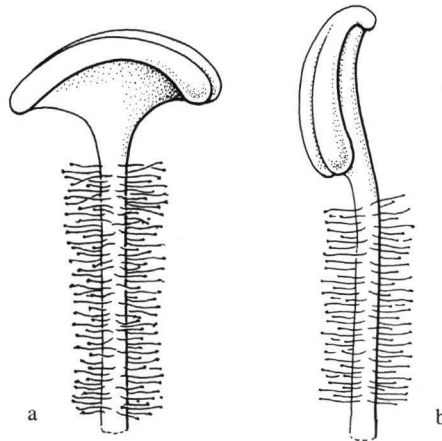

Fig. 1. Type meeldraden bij *Verbascum*: a. met dwars geplaatste helmknop; b. met overlans geplaatste helmknop.

In België heet de soort Vlokkige toorts, een passende naam. Vlokkige toorts begint (tenminste op Voorne) duidelijk later met de bloei dan andere *Verbascum*-soorten, en gaat ook langer door: de bloeiperiode is augustus tot en met oktober.

1. P.F. Parker, 1985. The distribution and ecology of *Verbascum pulverulentum* Vill. in eastern England. *Bol. Soc. Brot., Sér. 2*, 58: 249–257.
2. E. Aartse, 1983. Plantenvondsten in 1982. *De Strandloper* 15 (1): 22.
3. J. Lambinon et al., 1998. Flora van België, het Groothertogdom Luxemburg, Noord-Frankrijk en aangrenzende gebieden, 3e druk. Meise.